

Research Paper

Social Factors Related to participation in Urban Affairs (Case Study of Chelgard Citizens)

Akbar zare shahabadi : Professor of sociology, Faculty of social sciences, yazd university, yazd, Iran

Yaghub nasiri: M.A. in Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2021/04/22

Accepted: 2022/06/25

PP: 31-46

Use your device to scan
and read the article
online

Keywords: Arnstein,
Citizenship Participation,
Participation Ladder,
Religiosity, Social Trust.

Abstract

Urbanization and its expansion is one of the most important human achievements. Undoubtedly, the participation of all individuals, layers and classes in the urban management process has an important role in its development and sustainability. Participation in urban affairs affected by the cultural, social, economic contexts of each society is different, but what matters participation at all levels, including the city level, must be created from the heart of society and in effective communication between people and people with urban management. The purpose of this article was to investigate the social factors related to participation in urban affairs. The present study was a survey and a statistical population of citizens aged 15 years and older in Chelgard city. Based on the Cochran's formula, a suitable sample size of 324 people was obtained. Data were collected by using a questionnaire and multi-stage cluster sampling. The validity of the questionnaire is based on content validity and Cronbach's alpha coefficient was used to test its reliability. SPSS statistical software was used to analyze the data. The results showed that there is a significant relationship between the variables of social trust with a significant level (0.001), religiosity with a significant level (0.002), gender with a significant level (0.030), employment status with a significant level (0.004) and monthly income with a significant level (0.025) with participation. Regression analysis showed that the variables of social trust, religiosity, employment status and monthly income in total were able to explain 1.11 of the variance of participation in urban affairs. The results showed that the level of participation of the citizens of Chelgard in urban affairs is affected by underlying factors such as gender, employment status and income of citizens and increasing the variables of social trust and religiosity.

Citation: Zare Shahabadi, A., Nasiri, Y. (2024). **Social Factors Related To Participation In Urban Affairs (Case Study Of Chelgard Citizens)**, Journal of Research and Urban Planning, Vol 14, No 55, PP:31-46.

DOI: 10.30495/JUPM.2022.27845.3865

DOR:

Extended Abstract

Introduction

Urbanization and its expansion is one of the most important human achievements. Undoubtedly, the participation of all individuals, layers and classes in the urban management process has an important role in its development and sustainability. Participation in urban affairs affected by the cultural, social, economic contexts of each society is different, but what matters participation at all levels, including the city level, must be created from the heart of society and in effective communication between people and people with urban management. In recent years, the class structure and social interactions of the citizens of Chelgard have expanded by changing the production method and income of residents, creating new job opportunities, expanding the city and facing domestic and foreign tourists. However, many citizens still have an ethnic-tribal mindset, through which they deal with the social world in general and urban issues in particular, which is an obstacle to participation in urban affairs. The purpose of this article was to investigate the social factors related to participation in urban affairs. Accordingly, in this study, we decided to examine the level of citizen participation in urban affairs, to identify the social factors associated with it. This goal has been tracked by asking two main questions: 1) what is the level of participation in urban affairs in the city of Chelgard? 2) what are the social factors associated with participation in urban affairs?

Methodology

The method of the present research is survey. The statistical population of the study is citizens of 15 years and older in Chelgard. After using the Cochran's formula, according to the measurement error of 0.05 and the acceptable confidence level of 1.96, the sample size of 324 people was determined. The required data were collected using a questionnaire and multi-stage cluster sampling. The validity of the questionnaire is based on the validity of the content and Cronbach's alpha coefficient was used to test its reliability. In order to analyze the research data, SPSS software version 25 and statistical methods of correlation, regression and non-parametric statistical tests were used.

Results and discussion

Findings showed that there is a positive correlation between social trust and participation in urban affairs, which means that with increasing social trust, their participation in urban affairs also increases. The existence of social trust in society is a powerful force for the formation and development of secondary relations, which gives a special atmosphere to the public space and is an effective source for collective actions such as participation in urban affairs. Social trust as a catalyst encourages citizens to do voluntary, group and participatory work. When citizens trust each other and city managers and planners, they will feel more responsible for their city affairs and ultimately more involved. The results also indicate a direct and significant relationship between religiosity and participation in urban affairs. Thus, with the increase of religiosity, we see the promotion of citizen participation. Given that Iranian society is a religious community and citizens from the first years of their lives are formally and informally faced with religious education, so they are familiar with the principles of religious beliefs. On the other hand, Islam not only holds the individual accountable and committed to God, but also holds him accountable to society. As a result, those who are more committed to religious affairs will feel obligated to participate in the political and social activities around them. Finally, the results indicate that there is a significant relationship between gender, employment status, and monthly household income with participation in urban affairs. This significance is higher in women with average (71.14) than men with average (67.90) and in non-employed with average (71.77) than employed with average (67.46). Also, the group "no income" with an average (74.95) has the highest and the group "more than 5 million" have the lowest level of citizen participation. The prerequisite for moving in a sustainable urban path is the participation of all citizens in effective areas, including decision-making in the areas of urban planning and urban management. Access to this situation is possible only with the responsibility of individuals in society and the joint efforts and support of women and men. In traditional Iranian society, where men have a breadwinner duty and spend most of their time and energy on business, they have fewer opportunities to volunteer and participate in urban affairs, but women and unemployed on the one hand because of the more time they have on the other hand, the existence of

urban security in small cities such as Chelgard have more opportunities to participate in the public arena of the city and participate in voluntary and voluntary programs.

Conclusion

Overall, this study showed that there is a relationship between social factors and participation in urban affairs. Thus, high levels of social trust and religiosity among citizens play an important role in their participation in urban affairs and can play a role as a facilitator for participation in urban affairs. In the end, it is suggested that workshops and training and justification programs be held to persuade and justify men and employees, and to provide a platform for safe and reliable participation and investment for all. Urban institutions can also increase trust as a social asset in the city by increasing frankness, honesty, conscientiousness and integrity in order to increase the participation of citizens in urban affairs.

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری

دوره ۱۴، شماره ۵۵، زمستان ۱۴۰۲
شاپا چاپی: ۵۲۲۹-۲۲۲۸ - شاپا الکترونیکی: ۳۸۴۵-۲۴۷۶
<https://jupm.marvdasht.iau.ir/>

مقاله پژوهشی

عوامل اجتماعی مرتبط با مشارکت در امور شهری (مطالعه موردی شهروندان شهر چلگرد)

اکبر زارع شاه آبادی^۱، استاد گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

یعقوب نصیری: کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>از مهمترین دستاوردهای بشر شهرنشینی و گسترش آن می‌باشد. بی‌شک مشارکت تمامی آحاد، اقشار و طبقات در فرایند مدیریت شهری نقش مهمی در توسعه و پایداری آن دارد. مشارکت در امور شهری متأثر از زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی هر جامعه متفاوت است اما آنچه اهمیت دارد این است که مشارکت در همه سطوح از جمله در سطح شهر باید از بطن جامعه و در ارتباط مؤثر مردم با یکدیگر و ارتباط مردم با مدیریت شهری ایجاد شود. هدف این مقاله بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با مشارکت در امور شهری بوده است. تحقیق حاضر پیمایشی و جامعه آماری، شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر چلگرد بوده است. بر اساس فرمول کوکران، تعداد نمونه مناسب ۳۳۴ نفر بدست آمد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای جمع‌آوری گردید. اعتبار پرسشنامه مبتنی بر اعتبار محتوای و برای آزمون پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای آماری SPSS استفاده شده است. یافته‌ها نشان داد بین متغیرهای اعتماد اجتماعی با سطح معناداری (۰/۰۰۱)، دینداری با سطح معناداری (۰/۰۰۲)، جنسیت با سطح معنی داری (۰/۰۳۰)، وضعیت اشتغال با سطح معناداری (۰/۰۰۴) و درآمد ماهیانه با سطح معناداری (۰/۰۲۵) با مشارکت رابطه معناداری وجود دارد. تحلیل رگرسیون نشان داد متغیرهای اعتماد اجتماعی، دینداری، وضعیت اشتغال و درآمد ماهیانه در مجموع توانستند ۱۱/۱ درصد از واریانس مشارکت در امور شهری را تبیین کنند. نتایج نشان داد میزان مشارکت شهروندان شهر چلگرد در امور شهری متأثر از عوامل زمینه‌ای مانند جنسیت، وضعیت اشتغال و درآمد شهروندان و افزایش متغیرهای اعتماد اجتماعی و دینداری می‌باشد.</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۰۴ شماره صفحات: ۳۱-۴۶</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: آرنتساین، مشارکت شهروندی، نردبان مشارکت، دینداری، اعتماد اجتماعی.</p>

استاد: زارع شاه آبادی، اکبر و نصیری، یعقوب (۱۴۰۲). عوامل اجتماعی مرتبط با مشارکت در امور شهری (مطالعه موردی شهروندان شهر چلگرد، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۴، شماره ۵۵، مردودشت: صص ۳۱-۴۶.

DOI: 10.30495/JUPM.2022.27845.3865

DOR:

مقدمه

بر اساس داده‌های مرکز ملی آمار ایران، میزان شهرنشینی در ایران در ۶۰ سال اخیر همواره افزایشی بوده و طبق آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵، این نرخ ۷۴ درصد می‌باشد (National Statistics Portal, 2020). این بدان معناست که نقاط روستایی به نفع نقاط شهری در حال خالی شدن هستند. افزایش میزان شهرنشینی لزوم مدیریت و برنامه‌ریزی صحیح و جامع را برای توانمندسازی شهروندان، کاهش مشکلات شهری و تحقق توسعه طلب می‌کند که این امر نیازمند مشارکت شهروندان در امور شهری می‌باشد. در اواخر دهه ۱۹۷۰ سازمان بهداشت جهانی اصطلاح مشارکت شهروندی^۱ را برای نخستین بار در بحث مراقبت‌های اولیه بهداشتی مطرح ساخت. در سال ۱۹۹۶، مشارکت شهروندی به عنوان یکی از طرح‌های مؤثر در بهبود زندگی شهری از سوی اجلاس سازمان ملل در زمینه اسکان بشر تحت عنوان طرح مشارکت مردم در ارائه امور شهری ارائه گردید (Sharifian sani, 2001: 44). بر اساس گزارش توسعه سازمان ملل در مراسم شهرداران که از ۲۸ تا ۳۱ جولای ۱۹۹۷ در سازمان ملل متحد صورت پذیرفت از ۱۵۱ شهردار جهان در خصوص مشکلات مهم شهرهای جهان پرسش‌هایی به عمل آمد که بر اساس نتایج حاصله، مواردی نظیر مشارکت شهروندان، جمع‌آوری ناکافی زباله، تراکم ترافیک و... به عنوان مشکلات عمده شهرهای جهان مطرح گردید. می‌توان گفت در جهان امروز مشارکت شهروندان یکی از راه‌های برون رفت از بحران‌های اجتماعی مانند فقر و نابسامانی‌های شهری در کشورها و مناطق در حال توسعه است (ohmer & beck, 2006). امروزه به مشارکت به عنوان مؤلفه اصلی و تفکیک‌ناپذیر توسعه نگریسته و روز به روز بر اهمیت و ضرورت آن بیشتر تأکید می‌شود و رفته رفته به صورت مسئله اصلی زمان ما در می‌آید (Atal & Evin, 2000: 27).

نظریه پردازان علوم اجتماعی، مشارکت را معرف اصلی شهروندی دانسته‌اند. مشارکت شهروندان در امور شهری باعث افزایش درک و آگاهی شهروندان از مسائل مربوط به آنها و نیاز متقابل به یکدیگر می‌شود. به ایجاد جامعه بهتر کمک می‌کند، توانایی‌های یک جامعه را برای هماهنگ کردن کنش‌های افراد به منظور توسعه و بهبود کالاهای جمعی ارزشمند تقویت می‌کند. حکومتگری بهتری ایجاد می‌کند و فرصت‌های تدوین سیاست‌های هوشمندانه را افزایش می‌دهد (Saroukhani & Amirpanahi, 2006). از سویی، مشارکت همگانی شهروندان در امور اجتماعی و تصمیم‌گیری‌ها با درگیر ساختن همگان در امور جامعه خویش، در آنها احساس مسئولیت و تعلق به جامعه را تقویت می‌کند و نوعی وحدت و انسجام اجتماعی را جایگزین تفرقه می‌کند. به بیانی دیگر، مشارکت اجتماعی عامل تقویت همبستگی در شبکه‌های اجتماعی است. حضور افراد در فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی در بلند مدت موجب تعمیق روابط بین اعضای جامعه، افزایش احساس یگانگی، سعه صدر و تسامح و تساهل گردیده و در نتیجه به توسعه نهادهای مدنی و دموکراتیک خواهد انجامید، از سویی دیگر میزان این مشارکت‌ها بیانگر سطح توسعه یافتگی جامعه به حساب می‌آید. زیرا که گستردگی، فراگیری و تنوع مشارکت اجتماعی جوامع در گرو بسط الگوهای تصمیم‌گیری، نظارت و کنترل اجتماعی دموکراتیک و کثرت گرا است (Mahdavi & Rahmani Khalili, 2008). طیف مشارکت از صفر شروع و با گذشتن از درجات مختلف مشاوره به مشارکت کامل ختم می‌شود. مشارکت ممکن است از همراهی ذهنی و فکری و ارائه‌ی صرف یک عقیده در جایی غیر از مرکز ثقل تصمیم‌گیری شروع و به عضویت در یک گروه کاری که دارای اختیار تصمیم‌گیری روی مسأله‌ی خاصی است ختم شود. درجه‌ی اعلا‌ی مشارکت به میدان آوردن تمامی توان و سرمایه فیزیکی و مادی شهروند در اجرای طرح‌های شهری است (Ansari & andalib, 2016: 9).

منطقه مورد مطالعه شهر چلگرد مرکز شهرستان کوه‌رنگ می‌باشد که در فاصله ۸۵ کیلومتری از مرکز استان واقع شده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۲,۴۸۰ متر می‌باشد. جمعیت شهر چلگرد بر اساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۲,۹۸۹ نفر می‌باشد (National Statistics Portal, 2020). با توجه به چهره طبیعی و موقعیت جغرافیایی و ارتفاع مکان، در این منطقه آب و هوای کوهستانی با زمستانهای سرد و تابستانهای معتدل غلبه دارد. این منطقه به علت کوهستانی بودن و داشتن ارتفاعات برفگیر، محل ذخیره آبهای روان دائمی و منشأ و سرچشمه دو رودخانه دائمی ایران، یعنی زاینده رود و کارون است. در سال‌های اخیر ساختار طبقاتی و تعاملات اجتماعی شهروندان شهر چلگرد به واسطه‌ی تغییر در شیوه تولید و درآمد ساکنان، ایجاد فرصت‌های جدید شغلی، گسترش شهر و مواجهه با گردشگران داخلی و خارجی گسترش یافته است. این درحالی است که هنوز بسیاری از شهروندان، ساختمان ذهنی (منش) قومی-قبیله‌ای دارند و از طریق آن با جهان اجتماعی به طور عام و مسائل شهرنشینی به طور خاص برخورد می‌کنند که مانعی برای مشارکت در امور شهری می‌باشد. بر همین اساس ما در این پژوهش بر آن شدیم تا ضمن بررسی میزان مشارکت شهروندان در امور شهری، عوامل اجتماعی مرتبط با آن نیز شناسایی شوند. این هدف با طرح دو پرسش اصلی ردیابی شده است: (۱) میزان مشارکت در امور شهری در شهر چلگرد چگونه است؟ (۲) عوامل اجتماعی مرتبط با مشارکت در امور شهری چیست؟

^۱ Citizenship Participation

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

برنامه توسعه سازمان ملل متحد، مشارکت را درگیری فعال افراد ذی‌نفع یا بهره‌برداران در ارائه پندها و تلفیق بهینه زمان و منابع، تصمیم‌گیری و کنش در راستای تحقق یک هدف مطلوب توسعه می‌داند (Hosseini et al, 2012: 6). مشارکت شهروندی فرایندی است که طی آن اعضای جامعه همراه با نهادهای دولتی شرکت‌های قدرتمندانه‌ای در تصمیمات اساسی و انجام فعالیت‌های مربوط به جامعه دارند (Roberts, 2004: 320). هیگن^۱ در باب مشارکت به تفاوت در شخصیت، شکل‌گیری شخصیت و شرایط اجتماعی مؤثر بر آن تأکید دارد. وی با بررسی نقش شناخت‌ها، ارزش‌ها و نیازهای انسانی استدلال می‌کند که یک شخصیت خلاق و نوآور، پدیده‌های جهان را در نظامی شکل‌یافته و منسجم می‌بیند و تصور می‌کند دنیا برای او ارزش‌قایل است، بنابراین می‌کوشد اهمیت خود را برای محیط به اثبات برساند. چنین شخصیتی از میزان بالای انگیزه همکاری و مشارکت آگاهانه و ارادی در تصمیم‌گیری‌ها برخوردار است (Caldi, 2002: 4-5). گائوتری^۲ نیز معتقد است مشارکت فرایند خودآموزی اجتماعی و مدنی است زیرا تلاش برای مشارکت مستلزم تغییر حالت ذهنی و روانی در همه سطوح است. به نظر وی در قالب فرایند اجتماعی کردن و درونی کردن باید ارزش‌ها و ایده‌های مربوط به مشارکت را به طور عمیق درونی و نهادی نمود. گائوتری معتقد است که مشارکت باید از درون جامعه برخیزد و از بیرون مورد حمایت قرار گیرد (Saroukhani & Amirpanahi, 2006: 45).

لیپست^۳ می‌کوشد براساس متغیرهای اجتماعی پدیده مشارکت یا عدم مشارکت گروه‌های مختلف را در پویای اجتماعی تبیین کند (Ghafari & Niazi, 2007: 54). او در بررسی مشارکت اجتماعی-سیاسی متغیرهایی مانند تحصیلات، شغل، درآمد، جنس و محل سکونت را مورد توجه قرار داده است (Caldi, 2002: 6). کلندرمن^۴ برای مشارکت در کنش جمعی سه انگیزه را مطرح می‌کند: ۱- انگیزه‌های هدف ۲- انگیزه‌های اجتماعی ۳- انگیزه پاداش. وی انگیزه‌های اجتماعی را در قالب واکنش "دیگران مهم" به عمل مشارکت می‌بیند و انگیزه‌های هدف و پاداش را در قالب اعتقاد به مشارکت و توجه به هزینه‌ها و فواید مشارکت در نظر می‌گیرد. اراده و تصمیم افراد به مشارکت در کنش جمعی، مجموعه‌ای از وزن یافته از این سه انگیزه است. وزن یافته به این دلیل که این انگیزه‌ها می‌توانند برای افراد متفاوت، وزنه‌ای متفاوتی داشته و مکمل یکدیگر باشند و نیز وزن‌های این انگیزه‌ها بر حسب نوع کنش تغییر خواهند کرد. هانتینگتون^۵ و نلسون^۶ مشارکت را در قالب فرایند اثرگذاری شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های دولت در نظر می‌گیرند. به نظر آن‌ها دو پارامتر تحرک اجتماعی و عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های اجتماعی زمینه را برای بسط مشارکت اجتماعی فراهم می‌نماید (Dehqan & Ghafari, 2005: 72-74).

هابرماس بر شرایط دسترسی برابر به مشارکت متمرکز بوده و اجتماعات گفتگومانی را پیشنهاد می‌کند (Habermas, 1992: 350). اینگلههارت^۷ افزایش مشارکت در غرب را به سه عامل ارتقای سطح تحصیلات و اطلاعات سیاسی، تغییر هنجارهای حاکم در خصوص مشارکت زنان و تغییر در اولویت‌های ارزشی که تأکید کمتر بر نیازهای آنی داشته و بر حق ابراز نظر تأکید بیشتری می‌ورزند مورد تبیین قرار داده است. وی همچنین رابطه بین اعتماد و مشارکت را مورد توجه قرار می‌دهد. به نظر او اعتماد به یکدیگر از عوامل مؤثر در مشارکت می‌باشد، زیرا به واسطه اعتماد رفتارها قابل پیش‌بینی می‌گردد و در نتیجه حوزه کنش و تصمیم‌گیری تقویت می‌گردد (Dehqan & Ghafari, 2005: 72).

زومکا^۸ در مورد زمینه‌های فرهنگی ایجادکننده اعتماد و یا بی‌اعتمادی و حاکمیت آن در جامعه پنج عامل را به عنوان شرایط ساختاری که زمینه عمل کنشگران را فراهم می‌آورند و یا سلب اعتماد و هدایت به سوی فرهنگ عدم اعتماد باشند. این شروط عبارتند از: وحدت و یکپارچگی هنجاری، ثبات نظام اجتماعی، شفافیت سازمان اجتماعی، آشنایی، پاسخگو بودن افراد و نهادها. این پنج عامل می‌توانند شرایطی را برای کنشگران در جهت شرط بندی در جهت اعتماد یا بی‌اعتمادی فراهم سازند (Mohseni et al, 2011: 49). پاتنام^۹ معتقد است سرمایه اجتماعی ویژگی‌هایی مانند شبکه مشارکت، هنجارها و اعتماد اجتماعی است که همکاری و هماهنگی برای منافع اجتماعی را تسهیل می‌کند (Putnam, 2000: 21). به عقیده وی آنچه باعث افزایش شبکه‌های مشارکت می‌شود اعتمادی است که در غالب همکاری‌های اجتماعی و تعاونی ایجاد می‌شود. شبکه‌های مشارکت هنجارهای محکمی از بده بستان‌های عمومیت یافته را رواج داده و پیدایش اعتماد اجتماعی را ترغیب می‌کنند (Putnam, 1995: 201). فوکویاما^۹ ارزش‌های اخلاقی نظیر صداقت، اعتماد، ایثار و موارد مشابه در ادیان را موجب مشارکت

¹ Hagen

² Gaotri

³ Lipset

⁴ Klenderman

⁵ Hantington

⁶ Nelson

⁷ Inglehart

⁸ Sztompka

⁹ Fukuyama

اجتماعی بین اعضای یک گروه مذهبی می‌داند. رابرتسون اسمیت دین را دارای دو کارکرد عمده می‌داند، یکی تنظیم کننده رفتار و دیگری برانگیزاننده احساس اشتراک و وحدت اجتماعی برای خیر همگان. دورکیم قائل به کارکردهای دین از طریق باورها و مناسک دینی است. هاری آلپر چهار کارکرد عمده دین را از نظر دورکیم به عنوان نیروهای اجتماعی انضباط بخش، انسجام بخش، حیات بخش و خوشبختی بخش طبقه بندی کرده است. دورکیم معتقد است که قواعد اخلاقی دینی، تضادها و تنش‌ها را تخفیف می‌دهد و امکان همکاری را از طریق تعیین وظایف افراد و آموزش نظم و مقررات و پیروی از آرمان‌ها تضمین می‌کند. دین به طور مداوم از طریق مناسک و مراسم مذهبی جمع را می‌سازد و بازسازی می‌کند و این کار را با محکم کردن پیوندهایی که فرد را به جامعه متصل می‌کند انجام می‌دهد. به عقیده وی اجرای مراسم مذهبی، میراث گروه را ابقا و احیا می‌کند و ارزش‌های پایدار آن را به نسل‌های آینده انتقال می‌دهد. پایداری هنجارها و ارزش‌های حاکم در شکل‌گیری مشارکت اجتماعی از ضروریات آن است (Mahdavi & Rahmani Khalili, 2008: 12-15).

آرنشتاین هشت سطح مشارکت شهروندان را بر روی نردبانی موسوم به «نردبان مشارکت شهروندان» از یکدیگر تفکیک می‌کند. نردبان آرنشتاین یک سازه مفهومی است که توسط شری آرنشتاین در اوایل دهه هفتاد معرفی شده است و درجات مشارکت شهروندان در فراگردهای تصمیم‌گیری را مفهوم‌پردازی می‌کند (Sharepour et al, 2015: 181). پله‌های نردبان آرنشتاین عبارتند از: کنترل شهروندی، قدرت تفویض شده، شراکت، تسکین بخشیدن، مشاوره، اطلاع‌رسانی، درمان و ظاهر فریبی. در پایین‌ترین سطح نردبان، آرنشتاین هیچ قدرتی برای شهروندان متصور نیست؛ به عبارت دیگر، عدم مشارکت در دو رده ظاهر فریبی و درمان خود را نشان می‌دهد (Moradi, 2014: 159). این دو پله در واقع نشان‌دهنده مشارکت نداشتن افراد در تصمیم‌گیری است و هدف اصلی کارگزاران دولتی در این دو مرحله، مشارکت افراد در برنامه ریزی یا مدیریت نیست، بلکه هدف آن‌ها حمایت و آموزش مشارکت کنندگان است. در پله‌های سوم و چهارم افراد مشارکت کننده اجازه‌ی بحث و اظهار نظر در مورد دیدگاه‌های خود را دارند، اما هیچ‌گونه تضمینی برای در نظر گرفتن دیدگاه‌های آن‌ها در تصمیم‌نهایی وجود ندارد (Zarafshani et al, 2009: 113). در پله پنجم، امکان ارائه نظر، برنامه و مشاوره بدون حق تصمیم‌گیری وجود دارد. پله ششم شامل همکاری متقابل شهروندان و مسئولین با انجام تقسیم مسئولیت است. شهروندان حق اعلام برنامه و عقایدی را دارند که اگر قابل اجرا باشد با تصمیم مسئولین اجرا می‌شود. در پله هفتم بخشی از قدرت از سوی مسئولان به شهروندان محول شده است. در این مرحله حق تصمیم‌گیری واقعی و ضمانت اجرایی به شهروندان داده می‌شود. پله هشتم بالاترین مرحله است و مشارکت کامل و قدرت تصمیم‌گیری مطلق شهروندان بدون دخالت هرگونه عوامل خارجی است (Sharepour et al, 2015: 189-190). بر اساس نردبان مشارکت آرنشتاین، مشارکت به سه دسته تحت عنوان فقدان مشارکت، مشارکت ظاهری و قدرت شهروندی تقسیم می‌شود که دو پله‌ی دگرگون‌سازی و مرتفع‌سازی در دسته‌ی فقدان مشارکت، سه پله‌ی آگاه‌سازی، مشاوره و توافق در دسته‌ی مشارکت ظاهری و سه پله‌ی شراکت، قدرت قانونی و کنترل در دسته‌ی قدرت شهروندی قرار می‌گیرند (Zarafshani et al, 2009: 113).

شکل ۱- نردبان مشارکت آرنشتاین - منبع: Arnstein ۱۹۶۹

¹ Smith Robertson

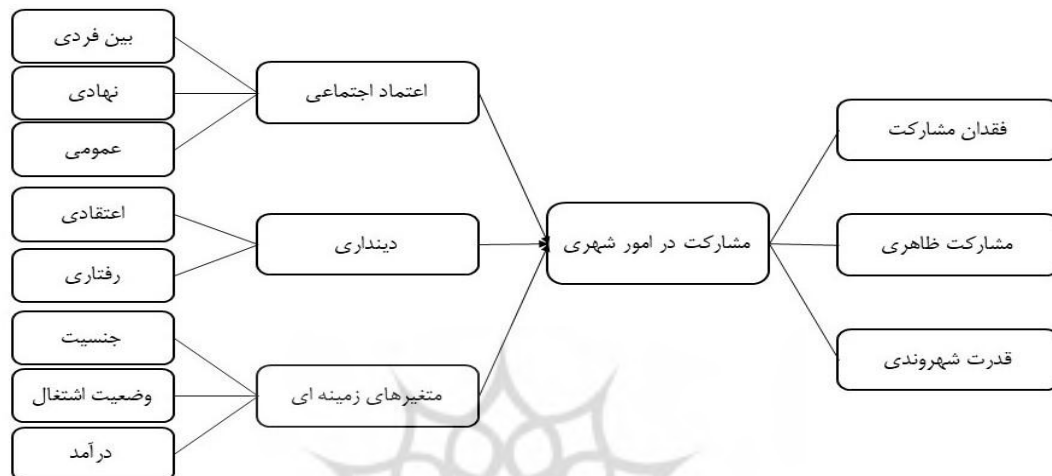
² Alpert Harry

³ Arnstein

⁴ Citizen Control

هرچند که این نردبان هشت پله‌ای از مشارکت شهروندی در واقع بیانی ساده از مفهومی بس پیچیده است، اما به روشن شدن این نکته کمک می‌کند که مشارکت شهروندان در سطوح مختلف و درجات متفاوت تحقق می‌یابد. به عبارت دیگر، بین وارد شدن در مشارکتی تشریفاتی و ساختگی، و مشارکتی که نشانگر قدرت واقعی برای اثر گذاشتن بر نتایج فرایند مشارکت است، تفاوت وجود دارد (Sharifian Sani, 2001: 44).

با توجه به آنچه بیان شد، مدل مفهومی پژوهش حاضر، تلفیقی است از مدل فوکویاما (۱۹۷۰)، مدل اعتماد اجتماعی زتومکا (۱۹۹۹) و مدل مشارکت شهروندی آرنشتاین (۱۹۶۹). همچنین متغیرهای زمینه‌ای جنسیت، درآمد و وضعیت اشتغال با بهره‌گیری از لیپست (۱۹۶۰) استفاده شده‌اند. مدل مفهومی پژوهش در شکل شماره ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲- مدل مفهومی پژوهش - منبع: یافته‌های پژوهش: ۱۳۹۹

مشارکت در امور شهری دارای پیشینه نسبتاً متنوعی در کل دنیا می‌باشد. وینستری^۱ (۲۰۰۲) به بررسی رابطه اعتماد و مشارکت مدنی در منطقه ساسکاچوان می‌پردازد. نتایج این تحقیق حاکی از این است که برای ترغیب افراد به مشارکت مدنی و اجتماعی در مسیر توسعه تنها وجود اعتماد درون گروهی افاقه نمی‌کند و باید اعتماد تعمیم یافته در بطن جامعه افزایش یابد چرا که اعتماد تعمیم یافته در نهایت موجب مشارکت مدنی در توسعه می‌گردد. بر اساس یافته‌های مطالعات مارشال^۲ (۲۰۰۴) درآمد، تحصیلات و سوگیری مدنی با مشارکت شهروندی رابطه معناداری دارند. همچنین بین سوگیری مدنی بویژه ابعاد خودکارآمدی و اعتماد و مشارکت شهروندی رابطه معناداری وجود دارد. مارشال پیشنهاد می‌کند مدیران محلی با ایجاد سازمان‌های محله‌ای علاوه بر کاهش جرم و جنایت، مشارکت شهروندان را افزایش دهند. بر اساس نتایج تحقیق شمعی و همکاران (۲۰۱۵) متغیرهای انسجام اجتماعی، مشارکت سودآور، سازمان‌های اجتماعی و اقتصادی، اعتماد میان غیرنظامیان، اعتماد در مدیریت شهرداری، احساس بی‌قدرتی و ناهنجاری اجتماعی رابطه معناداری با مشارکت شهروندان داشته است. نتایج تحقیق آنتونینی و همکاران^۳ (۲۰۱۵) نشان داد که بین هم‌ذات‌پنداری و اعتماد اجتماعی با مشارکت رابطه مستقیم وجود دارد؛ هرچه میزان هم‌ذات‌پنداری و اعتماد اجتماعی بیشتر باشد تمایل افراد برای مشارکت بیشتر می‌شود؛ همچنین شهروندان برای مشارکت، سود و هزینه خود را تحلیل می‌کنند. و در نهایت ناود و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی در کانادا نشان دادند که مراکز شهرهای متوسط بیشترین مشارکت و کلانشهرها، کمترین میزان را داشتند. تقریباً یک چهارم کل پاسخ‌دهندگان تمایل داشتند بدون توجه به منطقه یا تعداد جمعیت، بیشتر مشارکت داشته باشند. به طور کلی، زنان بیش از مردان مایل به مشارکت بودند اما مشکلات حمل و نقل را گزارش کردند. مردان "مسئولیت‌های شخصی" را به عنوان مانعی برای مشارکت گزارش می‌کردند و اظهار داشتند "بیش از حد مشغول" هستند.

نتایج تحقیقات داخلی نیز بر اهمیت و توسعه مشارکت در امور شهری و تأثیر عوامل اجتماعی بر آن تأکید دارند. نتایج تحقیق مهدوی و رحمانی خلیلی (۲۰۰۸) نشان داد که مشارکت اجتماعی بین گروه‌های جنسیت، وضعیت تأهل و سن تفاوت معناداری وجود دارد. دینداری در مدل علی ارائه شده در کنار پایگاه اقتصادی - اجتماعی و تیپ شخصیتی معاشرتی بر مشارکت اجتماعی مؤثر است. نتایج حاصل از پژوهش

¹ Veenstre

² Marschall

³ Antonini et al

⁴ Naud et al

حسین زاده و همکاران (۲۰۱۲) حاکی از این است که بین متغیرهای فایده مندی مشارکت شهروندی، جامعه پذیری مشارکت شهروندی، اعتماد اجتماعی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه و نتایج تحلیل مسیر نشان داد که فایده مندی مشارکت شهروندی، جامعه پذیری مشارکت شهروندی و اعتماد اجتماعی مهم‌ترین و تعیین کننده‌ترین عوامل تأثیرگذار مثبت و مستقیم بر مشارکت شهروندی محسوب می‌شوند. بر اساس نتایج پژوهش سبزه‌ای و رحیمی (۲۰۱۳) بین متغیرهای اعتماد فردی، اعتماد نهادی، جنس و مشارکت اجتماعی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. بیشترین میزان مشارکت مربوط به مردان و شاغلین است. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که اعتماد نهادی و جنس بیشترین میزان تأثیر را بر مشارکت اجتماعی دارد. یافته‌های پژوهش پارسامهر (۲۰۱۳) نشان داد که ابعاد بین فردی و تعمیم یافته اعتماد اجتماعی در جامعه مورد مطالعه مطلوب نیست و مشارکت اجتماعی نیز در بُعد عینی نامطلوب است ولی در بُعد ذهنی شرایط بهتری دارد. نتایج پژوهش شارع‌پور و همکاران (۲۰۱۵) نشان داده است دخالت شهروندان در طراحی فضا در سطح بسیار پایینی قرار دارد و در میزان مشارکت شهروندان تفاوت جنسیتی وجود ندارد. نتایج حاصل از پژوهش زارع و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که بین حس تعلق و مدت اقامت در محله و میزان مشارکت در پایداری اجتماعی محله رابطه معناداری وجود دارد. و بالاخره نتایج پژوهش حق پناه و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد بین میزان مشارکت مردمی در روند ساماندهی بافت فرسوده با مولفه‌های دسترسی به خدمات و امکانات شهری و اعتماد سازی رابطه وجود دارد و پاسخ‌گویان بیش‌ترین تمایل را به مشارکت در تصمیم‌گیری و کم‌ترین گرایش را به مشارکت مالی داشتند.

بررسی مطالعات انجام شده نشان می‌دهد جهت دستیابی به توسعه پایدار شهری، درگیر ساختن شهروندان در فرایند مدیریت نواحی شهری در سطوح مختلف الزامی است. براساس آنچه که از پژوهش‌های پیشین استنباط می‌شود متغیرهای گوناگون و گسترده‌ای با میزان مشارکت شهروندان ارتباط دارد که در هر پژوهش به صورت مجزا به بررسی این متغیرها و رابطه آن با مشارکت شهروندان در امور شهری پرداخته شده بود اما در پژوهش حاضر از منظر جامعه شناختی و به صورت همزمان ارتباط متغیرهای اعتماد اجتماعی، دینداری و متغیرهای زمینه‌ای جنسیت، درآمد و تحصیلات را با مشارکت در امور شهری را بررسی کرده‌ایم.

مواد و روش تحقیق

روش تحقیق حاضر پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر چلگرد می‌باشد. پس از استفاده از فرمول کوکران، با توجه به خطای اندازه گیری ۰/۰۵ و سطح اطمینان قابل قبول ۱/۹۶، حجم نمونه ۳۲۴ نفر تعیین گردید. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای جمع‌آوری گردیده‌اند. اعتبار (روایی) پرسشنامه مبتنی بر اعتبار محتوا است و برای آزمون پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. با استفاده از داده‌های پیش‌آزمون از نمونه ۳۰ نفری، میزان آلفا برای متغیرهای تحقیق محاسبه گردید که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است. با توجه به اینکه مقدار آلفای متغیرها از ۰/۷۰ بیشتر است بنابراین می‌توان گفت همبستگی درونی گویه‌ها بالا و ابزار تحقیق از پایایی مطلوبی برخوردار بوده است. به منظور تحلیل داده‌های تحقیق، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ و روش‌های آماری همبستگی، رگرسیون و آزمون‌های آماری ناپارامتریک استفاده شده است.

جدول ۱- میزان آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد گویه	مقدار آلفا
دینداری	۸	۰/۸۵
مشارکت شهروندی	۲۸	۰/۸۲
اعتماد اجتماعی	۱۵	۰/۷۹

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق

مشارکت در امور شهری: آرنشتاین مشارکت را فرایند سهیم شدن مردم در قدرت برای تأثیرگذاری بر رفتار دولت می‌داند. از نظر وی مشارکت توزیع مجدد قدرت است که در سطوح مختلف اتفاق می‌افتد (Moradi, 2014: 150). پلکان مشارکت آرنشتاین شامل هشت پله و سه مرحله است که هر اندازه از رأس به ته آن پایین می‌آییم با مشارکت کمتر شهروندان روبه‌رو می‌شویم. برای عملیاتی کردن این متغیر سؤالاتی از مشارکت شهروندان در امور شهری پرسیده شد و در قالب طیف پنج گانه لیکرت از ۱ کاملاً موافقم تا ۵ کاملاً مخالفم سنجیده شده است.

- اعتماد اجتماعی: اعتماد اجتماعی مشتمل بر سه بُعد اعتماد عمومی، اعتماد بین فردی و اعتماد نهادی می باشد.
۱. اعتماد عمومی: اعتماد عمومی یا اعتماد تعمیم یافته را می توان داشتن حسن ظن نسبت به کلیه افراد جامعه جدای از تعلق آنها به گروه های قومی و قبیله ای تعریف کرد (Alipour et al, 2009: 116).
 ۲. اعتماد بین فردی: شکلی از اعتماد است که در روابط چهره به چهره خود را نشان می دهد. اعتماد بین فردی حوزه ای از تعاملات میان دوستان و همکاران و ... را دربرمی گیرد (Amirkafi & Fathi, 2011: 10).
 ۳. اعتماد نهادی: میزان مقبولیت و کارایی و اعتمادی که مردم به نهادهای رسمی و دولتی دارند (Alipour et al, 2009: 116).
- اعتماد بین فردی در این پژوهش در قالب اعتماد به اعضاء خانواده، خویشاوندان و بستگان، دوستان، همسایه ها و همکاران؛ اعتماد نهادی در قالب اعتماد به بانک، دادگاه، آموزش و پرورش، بیمارستان و ادارات دولتی و اعتماد عمومی نیز در قالب اعتماد به افراد مختلف جامعه، تعهد یا قول شفاهی دیگران، همکاری با دیگران، منفعت شخصی و صداقت و روراستی آمده است. گویه های مربوط به این متغیر در قالب طیف پنج قسمتی لیکرت از ۱ کاملاً موافقم تا ۵ کاملاً مخالفم آمده اند.
- دینداری: التزام فرد به دین مورد قبول خویش، این التزام در مجموعه ای از اعتقادات، احساسات و اعمال فردی و جمعی که حول خداوند و رابطه ایمانی با او دور می زند سامان می یابد (Heshmat yaghmaee, Master Thesis: 2001).
- تحقیق حاضر مبنای عملیاتی کردن مفهوم دینداری را براساس الگوی گلاک و استارک (۱۹۶۵) قرار داده است با در نظر گرفتن این موضوع که از بین ابعاد چهار گانه دینداری گلاک و استارک فقط دو بُعد اعتقادی (۳ گویه) و مناسکی (۵ گویه) آن در این پژوهش سنجیده شده است.

بحث و یافته های تحقیق

یافته های توصیفی تحقیق

یافته های توصیفی تحقیق نشان داد که ۵۴ درصد پاسخگویان مرد و ۴۶ درصد زن بودند همچنین ۳۵/۲ درصد مجرد و ۶۴/۸ درصد متأهل می باشند، ۵۵/۲ درصد شاغل و مابقی غیرشاغل بودند. ۸۴/۹ درصد نیز بیان کرده اند که خانواده آنها درآمد ماهیانه مشخص دارد و ۱۵/۱ درصد از پاسخگویان فاقد درآمد ماهیانه مشخص می باشند. ۹۶ درصد پاسخگویان باسواد بودند که ۵۰/۶ درصد دارای مدرک دانشگاهی می باشند.

نتایج استنباطی تحقیق

طبق داده های جدول شماره ۲، مشارکت در امور شهری با میانگین (۶۹/۳۹) از حد متوسط بالاتر است ولی این تفاوت از نظر آماری با سطح معناداری (۰/۰۶۳) معنادار نمی باشد. متغیر اعتماد اجتماعی با میانگین (۴۲/۸۹) از حد متوسط پایین تر است و این تفاوت از نظر آماری با سطح معناداری (۰/۰۰۰) معنادار می باشد و متغیر دینداری با میانگین (۲۴/۴۸) از حد متوسط بالاتر است و این تفاوت با سطح معناداری (۰/۰۰۰) معنادار است.

جدول ۲- آزمون T تک نمونه ای برای متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد گویه ها	حداقل	حداکثر	میانگین معیار	میانگین	انحراف معیار	T	سطح معناداری
اعتماد اجتماعی	۱۵	۱۹	۷۲	۴۵/۵	۴۲/۸۹	۹/۶۰	۴/۸۸	۰/۰۰۰
دینداری	۸	۸	۴۰	۲۴	۲۴/۴۸	۶/۹۲	۱۱/۶۶	۰/۰۰۰
مشارکت در امور شهری	۲۸	۳۶	۱۰۰	۶۸	۶۹/۳۹	۱۳/۴۵	۱/۸۶	۰/۰۶۳

همانگونه که در جدول زیر مشخص است، بین جنسیت و مشارکت در امور شهری در امور شهری با سطح معناداری (۰/۰۳۰) و آماره T (۲/۱۷۶) تفاوت معناداری وجود دارد میانگین مشارکت زنان از مردان بیشتر است.

جدول ۳- آزمون T مستقل برای تعیین تفاوت جنسیت و مشارکت در امور شهری

متغیر	ابعاد	میانگین	انحراف معیار	T	سطح معناداری
جنسیت	زن	۷۱/۱۴	۱۳/۵۱	۲/۱۷۶	۰/۰۳۰
	مرد	۶۷/۹۰	۱۳/۲۵		

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۴، بین وضعیت اشتغال و مشارکت در امور شهری با سطح معناداری (۰/۰۰۴) و آماره T (۲/۸۹۵) تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین مشارکت در بین پاسخگویان غیر شاغل از پاسخگویان شاغل بیشتر می‌باشد.

جدول ۴- آزمون T مستقل برای تعیین تفاوت وضعیت اشتغال و مشارکت در امور شهری

متغیر	ابعاد	میانگین	انحراف معیار	T	سطح معناداری
وضعیت اشتغال	شاغل	۶۷/۴۶	۱۳/۸۱	۲/۸۹۵	۰/۰۰۴
	غیر شاغل	۷۱/۷۷	۱۲/۶۴		

همانگونه که در جدول زیر مشخص شده است بین درآمد افراد و مشارکت در امور شهری با سطح معنی داری (۰/۰۲۵) و ضریب F (۲/۴۴۳) تفاوت معناداری وجود دارد بیشترین مشارکت متعلق به گروه بدون درآمد با میانگی ۷۴/۹۵ و کمترین میانگین متعلق به گروه بیش از ۵ میلیون با میانگین ۶۳/۴۳ می‌باشد.

جدول ۵- آزمون تحلیل واریانس جهت مقایسه مشارکت در امور شهری بر حسب درآمد ماهیانه

متغیر	ابعاد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	سطح معناداری
درآمد ماهیانه	بدون درآمد	۴۹	۷۴/۹۵	۱۰/۵۶	۲/۴۴۳	۰/۰۲۵
	کمتر ۱ میلیون	۶۵	۶۸/۸۷	۱۳/۰۴		
	۱ تا ۲ میلیون	۸۰	۶۸/۶۵	۱۳/۵۳		
	۲ تا ۳ میلیون	۴۸	۶۹/۱۸	۱۳/۸۳		
	۳ تا ۴ میلیون	۵۰	۶۹/۵۸	۱۴/۰۴		
	۴ تا ۵ میلیون	۱۶	۶۴/۱۸	۱۳/۱۵		
	بیش از ۵ میلیون	۱۶	۶۳/۴۳	۱۶/۱۵		
	کل	۳۲۴	۶۹/۳۹	۱۳/۴۵		

طبق داده‌های جدول شماره ۶ بین دینداری و مشارکت در امور شهری با ضریب (۰/۱۷۶) و سطح معناداری (۰/۰۰۲) رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. بدین معنا که با افزایش میزان دینداری افراد، مشارکت‌شان در امور شهری نیز افزایش پیدا می‌کند.

جدول ۶- ماتریس همبستگی بین دینداری و مشارکت در امور شهری به تفکیک ابعاد

مجموع	قدرت شهروندی	مشارکت ظاهری	فقدان مشارکت	متغیر وابسته	
				متغیر مستقل	
۰/۱۵۸** ۰/۰۰۴	۰/۱۵۲** ۰/۰۰۶	۰/۰۵۹ ۰/۳۹۱	۰/۱۵۷** ۰/۰۰۵	ضریب پیرسون	اعتقادات دینی
				سطح معناداری	
۰/۱۵۳** ۰/۰۰۶	۰/۱۰۹* ۰/۰۴۹	۰/۰۹۱ ۰/۱۰۱	۰/۱۵۵** ۰/۰۰۵	ضریب پیرسون	رفتارهای دینی
				سطح معناداری	
۰/۱۷۶** ۰/۰۰۲	۰/۱۴۱* ۰/۰۱۱	۰/۰۹۱ ۰/۱۰۱	۰/۱۷۷** ۰/۰۰۱	ضریب پیرسون	شاخص کل دینداری
				سطح معناداری	

یافته‌های جدول شماره ۷، نشان می‌دهد بین اعتماد اجتماعی و مشارکت در امور شهری با ضریب (۰/۱۷۹) و سطح معناداری (۰/۰۰۱) رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد بدین معنا که با افزایش سطح اعتماد افراد، مشارکت‌شان در امور شهری نیز افزایش پیدا می‌کند

جدول ۷- ماتریس همبستگی بین اعتماد اجتماعی و مشارکت در امور شهری به تفکیک ابعاد

مجموع	قدرت شهروندی	مشارکت ظاهری	فقدان مشارکت	متغیر وابسته	
				متغیر مستقل	
۰/۰۸۵ ۰/۱۲۶	-۰/۰۶۵ ۰/۲۴۴	۰/۰۵۰ ۰/۳۷۳	۰/۱۸۳** ۰/۰۰۱	اعتماد بین فردی	
				ضریب پیرسون	سطح معناداری
۰/۲۳۷** ۰/۰۰۰	۰/۱۳۵* ۰/۰۱۵	۰/۱۳۴* ۰/۰۱۶	۰/۲۷۵** ۰/۰۰۰	اعتماد نهادی	
				ضریب پیرسون	سطح معناداری
۰/۰۹۲ ۰/۱۰۰	۰/۰۲۸ ۰/۶۱۷	۰/۰۵۸ ۰/۲۹۹	۰/۱۲۳* ۰/۰۲۶	اعتماد عمومی	
				ضریب پیرسون	سطح معناداری
۰/۱۷۹** ۰/۰۰۱	۰/۰۴۰ ۰/۴۷۸	۰/۱۰۴ ۰/۰۶۱	۰/۲۵۵** ۰/۰۰۰	شاخص کل اعتماد اجتماعی	
				ضریب پیرسون	سطح معناداری

تبیین رگرسیون نشان می‌دهد از مجموع متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون، متغیرهای اعتماد اجتماعی، دینداری، وضعیت اشتغال و درآمد ماهیانه در مدل رگرسیون باقی ماندند و در مجموع این سه متغیر توانستند ۱۱/۱ درصد از واریانس مشارکت در امور شهری را تبیین کنند. مابقی تغییرات متغیر وابسته به دلیل پیچیدگی و چند بعدی بودن آن به سایر متغیرها بستگی دارد.

جدول ۸- رگرسیون تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

سطح معناداری	T	ضرایب استاندارد شده (Beta)	ضرایب استاندارد نشده		متغیرهای مستقل
			خطای معیار	B	
۰/۰۰۰	۷/۱۶۰	-	۵/۷۵۹	۴۱/۲۳۱	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۴/۴۲۸	۰/۲۳۷	۰/۰۷۵	۰/۳۳۲	اعتماد اجتماعی
۰/۰۰۰	۳/۸۷۱	۰/۲۰۷	۰/۱۰۴	۰/۴۰۳	دینداری
۰/۰۰۸	۲/۶۵۰	۰/۱۴۸	۱/۵۱۱	۴/۰۰۴	وضعیت اشتغال
۰/۰۲۹	-۲/۱۹۶	-۰/۱۲۴	۰/۴۶۰	-۱/۰۱۱	درآمد ماهیانه
ضریب تعیین تعدیل شده			ضریب تعیین		ضریب همبستگی
۰/۱۱۱			۰/۱۲۲		۰/۳۵۰

مشارکت به عنوان فرایند سهیم شدن مردم در قدرت برای تأثیرگذاری در رفتار مدیران شهری تعریف شده است. امروزه در سطح جهانی، رویکرد "مشارکت محوری" در برنامه‌های مدیریت شهری تقویت شده است. اهمیت یافتن نقش مردم در اداره امور زندگی اجتماعی خود، درس گرفتن از تجارب و روندهای توسعه شهری در دهه‌های گذشته، لزوم انطباق طرح‌ها و الگوهای برنامه‌ریزی با نیازها و خواست‌های مردم، عدم توانایی مالی دولت‌ها در نوسازی و بهسازی امور و تنوع فرهنگی شهروندان در تقویت رویکرد مشارکت محوری مؤثر بوده‌اند. بنابراین، موفقیت برنامه‌ریزی‌های شهری، در گرو حرکت از مشارکت صوری، به سمت مشارکت واقعی است (Razavi Al-Hashim & Musaei, 2009: 166).

این مفهوم کلیدی، در کلیه زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، مدیریتی و ... مطرح می‌شود و توسعه سریع و روزافزون آن، مدیون این حقیقت است که مدیران شهری درک کرده‌اند، گستردگی و پیچیدگی ابعاد زندگی شهری، فراتر از توانایی ایشان برای شناسایی و غلبه بر آن است. از دیدگاه‌های مختلف بر فرایندهای اجتماعی، اقتصادی، نهادهای خانوادگی، نظام تعلیم و تربیت و فراگردهای اجتماعی و بیرونی در میزان مشارکت افراد تأکید شده است. صاحب‌نظران، فرایندهای ساختاری اجتماعی نظیر شهرنشینی، گسترش وسایل ارتباط جمعی، ساخت قدرت، پویایی گروهی، سطح آموزش و منزلت اجتماعی را بر مشارکت مؤثر دانسته‌اند. این نیروها از مجرای ساخت خانوادگی و عوامل تربیت اجتماعی بر کنش کنشگران اجتماعی تأثیر می‌گذارند (Hosseini & Kameli, 2017: 21).

در پژوهش حاضر، ما به بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای (جنسیت، درآمد ماهیانه و وضعیت اشتغال)، اعتماد اجتماعی و دینداری با مشارکت در امور شهری پرداختیم. نتایج حاکی از آن است که بین جنسیت و مشارکت در امور شهری رابطه معنی داری وجود دارد. این معنی داری در زنان با میانگین (۷۱/۱۴) از مردان با میانگین (۶۷/۹۰) بیشتر است. نتایج این فرضیه با نتایج ناود و همکاران (۲۰۱۹) همسو و با نتایج شارع‌پور و همکاران (۲۰۱۵) ناهمسو می‌باشد. همچنین بین وضعیت اشتغال و مشارکت در امور شهری رابطه معناداری وجود دارد. این معنی داری در غیرشاغلین با میانگین (۷۱/۷۷) از شاغلین با میانگین (۶۷/۴۶) بیشتر است. نتایج این فرضیه با نتایج ناود و همکاران (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. همچنین براساس نتایج، بین درآمد ماهیانه خانوار و مشارکت در امور شهری رابطه معنی داری وجود دارد. گروه "فاقد درآمد" با میانگین (۷۴/۹۵) بیشترین و گروه "بیش از ۵ میلیون" کمترین میزان مشارکت شهروندی را دارند. لازمه‌ی حرکت در مسیر شهری پایدار، مشارکت‌دادن همه شهروندان در عرصه‌های مؤثر از جمله تصمیم‌گیری در حوزه‌های برنامه‌ریزی شهری و مدیریت شهری است. دسترسی به این وضعیت جز با مسئولیت‌پذیری آحاد جامعه و تشریک مساعی و همراهی و همگانی زنان و مردان میسر نمی‌شود. در جامعه سنتی ایران که مردان وظیفه نان آوری دارند و بیشتر وقت و انرژی خود را صرف کسب و کار می‌کنند، فرصت کمتری برای امور داوطلبانه و مشارکت در امور شهری دارند اما زنان و غیرشاغلین از یک سو به واسطه‌ی زمان بیشتری که در اختیار دارند و از سوی دیگر وجود امنیت شهری در شهرهای کوچکی مثل چلگرد فرصت بیشتری برای حضور در عرصه‌ی عمومی شهر و مشارکت در برنامه‌های داوطلبانه و اختیاری دارند. یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که بین اعتماد اجتماعی و مشارکت در امور شهری همبستگی مثبت وجود دارد بدین معنا که با افزایش اعتماد اجتماعی افراد، مشارکتشان در امور شهری نیز افزایش پیدا می‌کند. نتایج با سبزه‌ای و رحیمی (۲۰۱۳)، پارسامهر (۲۰۱۳)، حسین‌زاده و همکاران (۲۰۱۲)، آنتونینی و همکاران (۲۰۱۵)، مارشال (۲۰۰۴) و وینستری (۲۰۰۲) همسو می‌باشد و نظریات اینگلههارت و پاتنام را تأیید می‌کند. پاتنام معتقد است اعتماد و مشارکت به طور متقابل به یکدیگر وابسته‌اند. اعتماد از زندگی گروهی پدید می‌آید و در همان زمان توانمندی‌های خودجوش را برای شکل‌گیری انجمن‌ها فراهم می‌کند (Putnam, 1995: 65).

وجود اعتماد اجتماعی در جامعه در حکم قوه‌ای توانمند برای تشکیل و بسط روابط ثانوی است که به فضای عمومی طروات و بالندگی ویژه‌ای می‌بخشد و جان‌مایه مؤثر برای کنش‌های جمعی چون مشارکت شهروندی است. اعتماد اجتماعی به عنوان کاتالیزور، شهروندان را به انجام دادن کارهای داوطلبانه، گروهی و مشارکتی تشویق می‌کند. زمانی که شهروندان نسبت به یکدیگر و مدیران و برنامه‌ریزان شهری اعتماد داشته باشند، نسبت به امور شهر خود بیشتر احساس مسئولیت کرده و در نهایت مشارکت بیشتری خواهند داشت. و بالاخره نتایج حاکی از وجود رابطه مستقیم و معناداری بین دینداری و مشارکت در امور شهری می‌باشد. بدین ترتیب، با افزایش میزان دینداری شاهد ارتقاء مشارکت شهروندان می‌باشیم. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش مهدوی و رحمانی خلیلی (۲۰۰۸) همسو می‌باشد و نظریات فوکویاما، رابرت اسمیت و دورکیم در این زمینه را تأیید می‌کند. طبق نظر دورکیم چنانچه خواستار حفظ نظم در جامعه باشیم، باید فردگرایی اخلاقی جایگزین فردگرایی خودخواهانه گردد و ارزش‌های انسانی و بشردوستانه در جامعه حاکم شود تا بر اساس آن شاهد نگرش‌ها و رفتارهای انسانی در سطح جامعه باشیم. دورکیم علاوه بر عوامل ساختاری، بر لزوم کنترل و الزام‌های درونی نیز تأکید داشت. او این مهم را از طریق بسط نظام‌های اعتقادی و دینی در جامعه ممکن می‌داند. به زعم وی، کاهش اعتقادات و دینداری افراد، زمینه‌ی بی‌هنجاری اجتماعی را فراهم می‌سازد، پس با توجه به آن، می‌توان از بی‌هنجاری در جامعه کاست (Hamilton, 2008: 178). با توجه به اینکه جامعه ایران یک جامعه دینی است و شهروندان از همان نخستین ساله‌های زندگی خود به‌طور رسمی و غیررسمی با آموزش‌های مذهبی روبه‌رو می‌شوند بنابراین با اصول اعتقادات مذهبی آشنا هستند. از طرف دیگر اسلام نه تنها فرد را در مقابل خداوند مسئول و متعهد می‌داند بلکه او را در مقابل جامعه نیز مسئول می‌داند. در نتیجه افرادی که بیشتر پایبند به امور دینی باشند خود را موظف خواهند دانست که در فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی پیرامونشان مشارکت داشته باشند.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

در مجموع این مطالعه نشان داد بین عوامل اجتماعی با مشارکت در امور شهری رابطه وجود دارد. بدین ترتیب بالا بودن میزان اعتماد اجتماعی و دینداری در بین شهروندان در مشارکتشان در امور شهری نقش بسزایی دارد و می‌تواند به عنوان تسهیل‌کننده برای مشارکت در امور شهری ایفای نقش کند. در پایان پیشنهاد می‌شود کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی و توجیهی جهت اقناع و توجیه مردان و شاغلین برگزار و بستر برای مشارکت و سرمایه‌گذاری مطمئن و قابل اعتماد برای همگان مهیا شود. همچنین نهادهای شهری به منظور بالا بردن میزان مشارکت شهروندان در امور شهری، با سرلوحه قراردادن صداقت، روراستی، وظیفه‌شناسی و درستکاری می‌توانند اعتماد را به عنوان یک سرمایه اجتماعی در شهر افزایش دهند.

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی: هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- 1- Alipour P., Zahedi M.J., & Shiani M. (2009). "Social Trust and Social Participation: S Study on the Relations Between Trust and Participation In Tehran", Iranian Journal of Sociology (Isa)10 (2): 109-135. (In Persian)
- 2- Amirkafi M., & Fathi Sh. (2011). " Investigating the Factors Affecting Attachment to A Residential Neighborhood "Case Study: Kerman City", Social Studies of Iran, 5 (1): 5-41. (In Persian)
- 3- Ansari S., & Andalib A. (2016). "an Evaluation Framework For Measuring Participation in Urban Renovation Projects and It's Application in the Special Renovation Project of Shahid-Khoob-Bakht Neighborhood", Naqshejahan, 6 (1) :5- 17. (In Persian)
- 4- Antonini M., Hogg M A., Mannetti L., Barbieri B., & Wagoner j a. (2015). "Motivating Citizens to Participate In Public Policymaking: Identification, Trust and Cost-Benefit Analyses" Journal of Social and Political Psychology, Vol. 3(2): 147-131.
- 5- Atal Y, Evin E. (2000) " Poverty and Participation In Civil Society". Pad I, Tehran: Soroush Publications. (In Persian)
- 6- Caldi A. (2002). "a Survey of Citizens' Attitudes About Participation in Urban Management, a Study in District 7 of Tehran", Population Quarterly, 42: 1-20. (In Persian)
- 7- Dehqan A.R., & Ghafari G.R. (2005). " Explanation of Students Socio-Cultural Participation in Medical Sciences University in Tehran City". Iranian Journal of Sociology (Isa) 6 (1): 67-98. (In Persian)
- 8- Ghafari Gh., & Niazi M. (2007). "Sociology of Participation" Tehran": Nazdik Publishers .(In Persian)
- 9- Habermas J. (1992). "Citizenship and National Identity: Same Reflections on the Future of Europe. In B. S. Turner and P. Hamilton, Ed., Citizenship Critical Concepts. London: Routledge.
- 10- Haghpanah M., Karimi B ., Mehdinejad Darzi., J (2021). " Participatory approach in organizing the worn-out urban fabric (Case study: Nader Kazemi neighborhood of Shiraz):, Urban planning 12 (47): 3.5-318. (In Persian).
- 11- Hamilton M. (2008). " Sociology of Religion", Salasi M, Tehran: Sales. (In Persian)
- 12- Heshmat Yaghmaee M T. (2001). " Adolescents' Religiosity and the Factors Affecting it". Master Thesis, Allameh Tabatabaei University. (In Persian)
- 13- Hosseini B., & Kameli M., (2017). "Assessing citizen participation in desirable urban management (Case study of Qom region 8)". Urban Management Studies, 9 (29), 17-26. (In Persian)
- 14- Hosseini S H., Ghodrati H., & Javadian S H. (2012). " an Analysis of the Status of Citizens' Participation in Sustainable Urban Development (Case Study of Sabzevar)". Fourth National Conference on Urban Planning and Management. (In Persian)
- 15- Hosseinzadeh A., Eider N., & Abbasi E. (2012) " A Study of Factors Affecting Residents' Civic Participation in the City of Khoram Aabad", Urban Studies, 2 (2):59-81. (In Persian).
- 16- Mahdavi S K S., Rahmani Khalili E. (2008). " Investigating The Effect of Religiosity on Social Participation of Tehran Citizens", Journal of Social Sciences, 2 (4): 5-29. (In Persian)
- 17- Marschall Melissa J. (2004). "Citizen Participation and the Neighborhood Context: A New Look at the Coproduction of Local Public Goods", Political Research Quarterly, Vol. 57, No. 2: Pp. 231-244.
- 18- Mohseni Tabrizi A., Moeidfar Saeed., Golabi F. (2011). "Examining social trust with a generational view of society". Applied Sociology, 22 (1), 41-70. (In Persian)
- 19- Moradi Gh. (2014). "The Construction and Validation of the Construct "Urban Participation": Case of Study: City of Kermanshah, Urban Sociological Studies, 4(11): 149-180. (In Persian)
- 20- National Statistics Portal. (2007). General Population And Housing Census From 1335 To 1395. Retrived 2 May 2020 From: <https://www.Amar.Org.Ir/>.

- 21-Naud, D., Généreux m., Bruneau J f., Alauzet., A., & Levasseur m. (2019). "Social Participation in Older Women and Men: Differences in Community Activities and Barriers According to Region and Population Size in Canada", *Bmc Public Health*, 19(1): 14-1.
- 22-Ohmer M., & Beck E. (2006). "Citizen Participation in Neighborhood Organizations in Poor Communities and Its Relationship to Neighborhood and Organizational Collective Efficacy", *Journal of Sociology and Social Welfare*, Vol, Xxxiii, N 1: 179-202.
- 23-Parsamehr M. (2013). " Social Trust and Its Relationship with Social Participation: A Case Study of Yazd City", *Social Science Quarterly*, 20 (62): 253-286. (In Persian)
- 24-Putnam R.D. (1995). "Bowling Aalone C American Declining Social Capital", *Journal of Democracy* No6, Vol1, 65-78.
- 25-R.D. Putnam. (2000). "Bowling Alone C The Collapse and Revival of American Community", New York Usimon and Schuster Press.
- 26-Razavi Al-Hashim B., & Musaei M., (2009). "SWOT analysis of citizen participation in designing urban management planning models (Case study of Tehran)". *Social Science Quarterly*, - (47), 161-195. (In Persian)
- 27-Roberts, Nancy. (2004). "Public Deliberation an Age of Direct Citizen Participation", *American Review of Public Administration* , 34 (4) : 315-353.
- 28-Sabzehei M T., & Rahimi P. (2013). " The Survey of Relationship Between Social Trust and Social Participation Among Noorabad-Lorestan Citizens", *Journal of Contemporary Sociological Research*1, 2: 71-91. (In Persian)
- 29-Saroukhani B., & Amirpanahi M. (2006). " Power Structure in Family and Social Participation", *Woman in Development and Politics (Women's Research)* 4, 3 (15): 31- 60. (In Persian).
- 30-Shamaia, A., Abyab H., & Ebrahimi M. (2015). "Factors Influencing Citizen Participation in Community Management", *Management Science Letters* 5 (2015) 407-412.
- 31-Sharepour M., Rafatjah M., & Rahbari L. (2015). "Citizens Position in Arnestein's Ladder: Gender Analysis of Participatory Dimentsion of Right Ti the City", *Refahj*, 15 (57) :177-203. (In Persian)
- 32-Sharifian Sani M. (2001). " Citizenship Participation, Urban Governance and Urban Management", *Urban and Rural Management*, 2 (8): 42-55. (In Persian)
- 33-Sztompka P. (1999). *Trust: A Sociological Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 34-Veenstre G. (2002). "Explicating Social Capital Trust and Participation in the Civill Space", *Canadian Journal of Sociology*, Vol, 27(4): 547-572.
- 35-Zarafshani K., Khaledi Kh., & Ghanian M. (2009). " Explaining Rural Womens' Participation in Extension Education Program Based on Arnstein's Ladder of Citizen Participation Model", *Women in Development and Politics*, 7 (3): 107-128. (In Persian).
- 36-Zare E., Faramarzi Asl Ma., & Abbasi Param Ez. (2020). " Study the Role of Participation of Local Communities in Sustainable Social Development of Cities (Case Study: Sanglaj, Tehran)", *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*8 (1): 101- 117. (In Persian)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی